



MKCRP00C7038

S odvoláním na nařízení vlády č. 5/2003 Sb., o oceněních v oblasti kultury, udělovaných Ministerstvem kultury, na příkaz ministra kultury č. 13/2003 Sb., kterým se provádí nařízení vlády č. 5/2003 Sb., a na Úmluvu o zachování nemateriálního kulturního dědictví

**Ministerstvo kultury, odbor regionální a národnostní kultury  
vydává metodický pokyn k navrhování titulu  
„Nositel tradice lidových řemesel“**

**Obsah:**

1. Úvod
2. Právní ukotvení titulu
3. Vymezení pojmů a použitých zkratk
4. Úloha Ministerstva kultury
5. Úloha Národního ústavu lidové kultury
6. Komise pro výběr kandidátů na udělení titulu Nositel tradice lidových řemesel
7. Předkladatel návrhu
8. Kritéria, které musí výrobce splňovat
9. Náležitosti návrhu na udělení titulu Nositel tradice lidových řemesel
10. Práva nositele titulu
11. Ochranná známka Nositel tradice
12. Povinnosti nositele titulu
13. Odejmutí ochranné známky

**Přílohy:**

1. Náležitosti návrhu na udělení titulu „Nositel tradice lidových řemesel“
2. Vzorová nominace
3. Souhlas se zveřejněním osobních údajů

**1. Úvod**

Zájem o podporu lidové rukodělné výroby můžeme pozorovat už od počátku 20. století. V tomto období vznikaly první organizace zaměřené na zachování a zvelebení lidových řemesel. Jednalo se o družstva (např. Zádruha nebo Moravská ústředna pro lidový průmysl) a organizace (Artěl, Svaz českého díla), které jednak zajišťovaly výkup a prodej výrobků, ale pořádaly také řemeslné kurzy a zprostředkovávaly zavádění výtvarných návrhů do výroby. Na jejich činnost navázalo po roce 1945 Ústředí lidové umělecké výroby (ÚLUV), zřízené státem. Tato organizace měla za cíl péči o tradiční rukodělnou výrobu, její zachování a uplatnění v současné oděvní a bytové kultuře. V ÚLUVu docházelo k podnětné spolupráci etnografů, výtvarníků a výrobců. Zároveň prostřednictvím sítě prodejen Krásná jizba zajišťoval ÚLUV i prodej výrobků. Součástí činnosti ÚLUVu byla také publikační činnost (Věci a lidé, Tvar, Umění a řemesla) a organizace výstav. Ačkoliv tento systém péče o lidová řemesla patřil k nejlepším v Evropě, bylo ÚLUV v roce 1994

bez náhrady zrušeno, a dlouholetá tradice systematické péče o rukodělnou výrobu tak byla přerušena.

Už v druhé polovině 90. let se však ukázalo, že pro uchování tradičních řemesel bude nezbytná pomoc a podpora státu. Důležité přitom bylo nejen obnovení kontaktů, ale také zvýšení prestiže a celospolečenského povědomí o existenci často posledních znalců výrobních technologií. Za těchto okolností vytvořily Ministerstvo kultury ve spolupráci s NÚLK program Nositel tradice lidových řemesel, inspirovaný programem UNESCO Žijící lidské poklady.

Hlavním cílem programu je podpora, ochrana a zachování lidových řemesel, která jsou ohrožena zánikem. Podpora probíhá formou veřejného ocenění s jednorázovým finančním darem oceněnému a možností čerpání grantových titulů. Oceněnému výrobcí je propůjčena exkluzivní ochranná známka, jíž označuje své výrobky. Zachování lidových řemesel je součástí Státní kulturní politiky ČR.

## **2. Právní ukotvení titulu**

Nařízení vlády ze dne 16. prosince 2002 č. 5/2003 Sb, o oceněních v oblasti kultury, udělovaných Ministerstvem kultury, ve znění nařízení vlády č. 98/2006 Sb., ve znění pozdějších úprav.

Podle § 25 může ministr kultury udělit titul „Nositel tradice lidových řemesel“. K provedení tohoto nařízení vlády (§ 29) vydal ministr kultury příkaz č. 13/2003, jímž ustanovil komisi pro výběr kandidátů k udělení titulu Nositel tradice lidových řemesel a vydal její jednací řád.

Cílem tohoto metodického pokynu je upravit procesy při navrhování ocenění Nositel tradice lidových řemesel, stanovit úlohu Ministerstva kultury ČR, Národního ústavu lidové kultury a Komise pro výběr kandidátů na udělení titulu Nositel tradice lidových řemesel. Tímto pokynem se dále vymezují náležitosti předkládaných návrhů a kritéria, které musí navrhovaný výrobce splňovat. Dále jsou zde stanoveny závazné termíny pro předkládání, práva a povinnosti oceněných a základní pravidla, vážící se k používání ochranné známky.

## **3. Vymezení základních pojmů a použitých zkratk**

**Lidové řemeslo** – pro potřeby tohoto titulu pod tímto pojmem chápeme rukodělnou výrobní činnost, která vznikala převážně ve venkovském prostředí a jejíž produkce byla určena zejména pro venkovský trh. Výrobky lidového řemesla jsou svým charakterem, estetikou, funkcí i materiálem blízké tradiční lidové kultuře, se kterou jsou spjaty.

Tento titul neslouží k ocenění tzv. uměleckých řemesel nebo řemesel, které se sortimentem svých výrobků orientovaly na vyšší společenské vrstvy.

Pro podávání návrhů se jednotlivé řemeslné obory vymezují podle základního materiálu, z něhož jsou vyrobeny výrobky v daném oboru, s uvedením příkladů výrobních technik, takto:

**Hlína** – černá hrnčína, glazovaná hrnčína, fajánse, venkovské kamnářství atd.

**Sklo** – foukané a tvarované sklo, malba na sklo, práce s korálky, broušení atd.

**Kámen** – kamenictví, výroba brousků atd.

**Kov** – kovářské práce, podkovářství, měditepectví, klempířství, drátování atd.

**Pletiva** – pletení ze slámy, orobince, proutí, loubků, šustí atd.

**Dřevo** – štípání, dlabání, soustružení, zdobení kovem, sekernictví, řezbářství, bednářství, truhlářství, kolářství atd.

**Textil** – vázání na formě, tkaní, výšivka, krajkářství, modrotisk, zpracování textilních vláken, výroba lidového oděvu atd.

**Kůže** – obuvnictví, brašnářství, sedlářství, řemenářství atd.

**Ostatní materiály a jejich kombinace** – výroba z kosti, perleti, zdobení kraslic tradičními technikami a vzory, výroba hudebních nástrojů atd.

**Titul Nositel tradice lidových řemesel** — smyslem udělování titulu Nositel tradice není ocenit dovednost jednotlivců, nýbrž podpora výrobců, kteří na vynikající technické úrovni ovládají významné a zánikem ohrožené technologie lidové výroby a současně se podílí na jejich uchování a předávání následovníkům a prezentaci na veřejnosti.

Titul Nositel tradice lidových řemesel se nevztahuje na výrobce potravin a nápojů, ať již vyráběných podomácku, řemeslně nebo průmyslově.

U opakujících se názvů se používají zkrácené názvy nebo zkratky, a to takto:

**MK** – pro Ministerstvo kultury

**ORK MK** – pro odbor regionální a národnostní kultury Ministerstva kultury

**NÚLK** – pro Národní ústav lidové kultury

**Titul** - pro titul Nositel tradice lidových řemesel

**Komise** - pro Komisi pro výběr kandidátů na udělení titulu Nositel tradice lidových řemesel

**Návrh** – pro návrh na udělení titulu Nositel tradice lidových řemesel

**OZ** – pro ochrannou známku Nositel tradice

#### 4. Úloha Ministerstva kultury

ORK MK je pověřen zajištěním procesních a administrativních úkonů spojených se jmenováním Komise pro výběr kandidátů pro udělování titulu Nositel tradice lidových řemesel a zajišťuje u ministra kultury schválení udělení titulu. Po schválení ministrem ORNK MK oznamuje udělení titulu předkladateli nominace a nominovanému výrobcí, zajišťuje poukázání odměny spojené s udělením titulu a poskytnutí součinnosti při organizaci slavnostního předávání titulů, které se uskutečňuje zpravidla při Národním zahájení Dnů evropského dědictví (EHD).

#### 5. Úloha Národního ústavu lidové kultury

NÚLK je pověřen administrací titulu. Je příjemcem návrhů na udělení titulu, na vyžádání poskytuje konzultace zpracovatelům návrhů, a to nejpozději do 30. listopadu v roce zamýšleného podání. Svolává zasedání komise pro výběr kandidátů,

a to nejméně 1x ročně. NÚLK také připravuje podklady pro jednání komise, zabezpečuje všechny administrativní a dokumentační práce spojené s úkoly komise i místem jejího jednání. Pro potřeby propagace a administrace titulu Nositel tradice shromažďuje NÚLK dokumentaci k oceněným výrobcům. NÚLK je také správcem sbírky předmětů oceněných výrobců. Každoročně připravuje výstavu věnovanou držitelům titulu a zadává výrobu materiálů určených k propagaci titulu a jeho držitelů.

## **6. Komise pro výběr kandidátů na udělení titulu Nositel tradice lidových řemesel**

Komisi pro výběr kandidátů na udělení titulu Nositel tradice lidových řemesel ustanovuje ministr kultury jako svůj poradní orgán pro kvalifikované posuzování návrhů na udělení titulu. Komise se skládá z odborníků v oborech lidové kultury a tradičních lidových řemesel. Příkazem č. 13/2003 byl vydán pro její činnost jednací řád. O udělení ocenění komise rozhoduje na základě předložené dokumentace. O každé nominaci rozhodne nejpozději do konce 1. pololetí roku následujícím po roce, v němž byl podán návrh na udělení titulu.

## **7. Předkladatel návrhu**

Návrhy na udělení titulu mohou předkládat vědecké a odborné instituce a muzea. Spolky, jiné neziskové a zájmové organizace a fyzické osoby působící v daném oboru jsou povinny konzultovat návrh na udělení titulu s krajským pověřeným pracovištěm, a to podle místa působení navrhovaného výrobce.

## **8. Kritéria, které musí výrobce splňovat**

Podle § 25 nařízení vlády č. 5/2003 Sb. se titul Nositel tradice uděluje k ohodnocení dovedností, znalostí, postupů a technologií tradičních lidových řemesel a za snahu o jejich zachování, prezentaci na veřejnosti a předávání budoucím generacím. Jedná se o výrobní a řemeslné obory zpracovávající zejména přírodní materiály z obnovitelných zdrojů. Smyslem udělování titulu Nositel tradice není ocenit dovednost jednotlivců, nýbrž podpora výrobců, kteří na vynikající technické úrovni ovládají významné a zánikem ohrožené technologie lidové výroby a současně se podílí na jejich uchování a předávání následovníkům a prezentaci na veřejnosti. Jsou tak zárukou pokračování ve výrobě předmětů tradičními technologiemi, jimž bez této podpory hrozí zánik.

Při posuzování návrhů na udělení titulu komise posuzuje každého kandidáta podle toho, zda a v jaké míře jsou splněna následující kritéria:

- ohrožení oboru zánikem,
- úroveň technologických znalostí a dovedností,
- uplatňování tradičního tvarosloví a dekoru,
- předávání znalostí dalším generacím,
- prezentace výrobků na veřejnosti,
- estetická a užitná hodnota výrobků v současnosti,
- využívání přírodních materiálů z obnovitelných zdrojů,
- spolupráce při pořizování dokumentace výroby.



## **9. Náležitosti návrhu na udělení titulu**

Návrh na udělení titulu musí být zpracován na formuláři „Návrh na udělení titulu Nositel tradice lidových řemesel“, obsahující osobní a kontaktní údaje kandidáta a údaje o předkladateli. Formulář je přílohou tohoto metodického pokynu.

Dále musí návrh obsahovat tyto přílohy:

### **I. Profesní životopis se zaměřením na péči o uchování tradic oboru**

- jak a kde výrobce své znalosti a dovednosti získal.

### **II. Popis technologie a tvarosloví zhotovovaných výrobků, s důrazem na srovnání s obdobně zaměřenými výrobci**

- do jaké míry je obor výroby ohrožen zánikem a srovnání rozsahu zastoupení a počtu výrobců používajících zmíněnou technologii,
- množství zvládnutých technologií, jejich náročnost a uplatnění,
- míra využití původních vzorů a jejich uplatnění na současných výrobcích

### **III. Informace o schopnosti předávat osvojené profesní znalosti a dovednosti následovníkům**

Na tomto místě je potřeba popsat zejména předpoklady výrobce a jeho dílny pro pokračování výroby, a to na těchto úrovních:

- vyučení následovníka, samostatného nositele výrobních znalostí a postupů,
- spolupráce se školským zařízením a podíl na zvládnutí pracovních postupů širší skupinou,
- zaučování rodinných příslušníků za účelem pomoci při práci,
- lektorská vedení v rukodělných kurzech zaměřených na laickou veřejnost.

### **IV. Informace o účasti na přehlídkách, výstavách a specializovaných trzích, případně dalších aktivitách péče o tradice lidového řemesla**

- účast na prodejních akcích spojených s předváděním řemesla,
- zapojení do odborně zaměřených programů muzeí,
- uspořádání výstavy vlastních prací nebo zapojení do kolektivních výstav v muzeích a galeriích.

### **V. Fotodokumentace s připojeným popisem fotografií, popřípadě seznam dalších zaslaných materiálů, se stručným komentářem**

### **VI. Písemný souhlas nominovaného s pořizováním dokumentace pro potřeby NÚLK a svolení k publikování osobních a kontaktních údajů, profesního životopisu, fotografií své osoby a svých výrobků za účelem propagace titulu Nositel tradice (např. v propagačních tiskovinách, na výstavě Nositelé tradice, na webových stránkách NÚLK, MK ČR)**

#### **Termíny:**

Návrh na udělení titulu musí být podán v písemné a elektronické podobě do **31. 12. na adresu NÚLK**. Zasláné návrhy se nevrací.

## **10. Práva nositele titulu**

Nositel titulu má právo zejména:

- na bezplatné poskytnutí ochranné známky Nositel tradice, a to ve shodě se zákonem č. 137/1995 Sb., o ochranných známkách, ve znění pozdějších předpisů, a vyhláškou Úřadu průmyslového vlastnictví č. 213/1995 Sb.,
- označení může užívat pouze na výrobku zhotoveném v oboru, ve kterém mu byl titul udělen a na výrobku vlastním nebo takovém, na němž se podílel rozhodující měrou,
- na uveřejnění jména, výrobku a dalších informací souvisejících s titulem na www stránkách NÚLK,
- Komise pro výběrové dotační řízení MK může při přidělování státní dotace na podporu tradiční lidové kultury přihlídnout ke skutečnosti, že hodnocený projekt předložil nositel titulu.

### 11. Ochranná známka Nositel tradice

Ochranná známka Nositel tradice byla vytvořena za účelem označení předmětů zhotovených výrobcí, kterým byl podle § 25 a § 26 nařízení vlády č. 5/2003 Sb., o oceněních v oblasti kultury, udělen titul Nositel tradice lidových řemesel. OZ Nositel tradice lidových řemesel je zaregistrována na Úřadu průmyslového vlastnictví České republiky pod č. 244535 a jejím vlastníkem je NÚLK. Registrována je její grafická podoba a také textové znění „Nositel tradice“. NÚLK poskytuje OZ na základě licenční smlouvy uzavřené s oceněnými výrobcí. Členové komise jsou oprávněni kontrolovat způsob využívání OZ a v případě zjištění jejího zneužití mohou navrhnout neprodloužení licenční smlouvy nebo odejmutí OZ.

### 12. Povinnosti nositele titulu


Nositel titulu má povinnosti zejména:

- předávat znalosti a zkušenosti z oboru přiměřeně svým možnostem,
- konat tak, aby nebylo poškozeno dobré jméno titulu a ochranné známky,
- užívat ochrannou známku pouze na výrobky z oboru, v němž byl titul udělen,
- poskytnout NÚLK informace pro dokumentaci,
- poskytnout NÚLK a MK svolení k publikování osobních a kontaktních údajů, profesního životopisu, fotografií své osoby a svých výrobků za účelem propagace titulu Nositel tradice (např. v propagačních tiskovinách, na výstavě Nositelé tradice, na webových stránkách NÚLK, MK)

### 13. Odejmutí ochranné známky

V případě, že se oceněný výrobce odchýlí od výroby, za kterou titul obdržel, může mu být na návrh komise pro výběr kandidátů k udělení titulu OZ odejmuta.

V Praze dne: ..... 7. 01. 2020 .....

  
PhDr. Zuzana Malcová  
ředitelka odboru regionální  
a národnostní kultury